

לקבלת המערכים בדואר אלקטרוני ללא תשלום, הרשמו באתר: actualia.shiuracher.org

מערכי האקטואליה מופצים ללא תשלום על ידי עמותת "שיעור אחר", הפועלת להעצמת תלמידים ולקידום מעורבות של הציבור הישראלי במערכת החינוך. מטרת התכנית להקנות ידע ולעודד את החשיבה הביקורתית דרך דיון בנושאים החדשניים העומדים מדי שבוע על סדר היום הציבורי וחשיפה למקורות יהודיים. השיעורים מיועדים להוראת תלמידי חט"ב ותיכון.
כל מערכי השיעור ניתנים להורדה באתר actualia.shiuracher.org. הורדת המערכים מחייבת הרשמה חד-פעמית באתר.
לפעילות נוספת של העמותה – העברת קורסי העשרה על-ידי מתנדבים – בקרו באתר www.shiuracher.org
התכנית נתמכת על-ידי הפדרציה היהודית של סן פרנסיסקו. **אין להפיץ את מערכי השיעור לשום גורם תמורת תשלום.**

שיעור אחר: גוונים באקטואליה

מושיטים יד - חיים בצל המלחמה

01.01.09

מורים ואנשי חינוך שלום רב,

כמעט שבוע אנו נמצאים בשלב חדש במערכה המתמשכת למעלה מ-7 שנים. ביום שבת האחרון החל מבצע "עופרת יצוקה" – שם הקוד למבצע צבאי שישיראל החלה בעקבות ירי הפצצות, טילים וקטיושות מרצועת עזה לכיוון ישראל. אל עשרות ישובים שסבלו עד כה מהתשה כמעט יום-ימית הצטרפו באחת עוד ישובים רבים בטווח של 45 ק"מ מרצועת עזה. הסיפורים שאנו שומעים עתה מזכירים במידה רבה את החוויות של תושבי הצפון בקיץ לפני שנתיים. העיר שדרות הפכה לסמל הסבל תחת מתקפת הטרור המתמשכת, אך סביבה ישנם עוד ישובים רבים המתמודדים עם השיבוש החיים והחרדה המתמשכת. חרדה, יאוש, פחד, אימה, תחושה של חוסר יכולת הגנה עצמית, אבדן האמונה בהנהגה

לאילו הנמצאים בטווח שיגור הטילים, מילים אלו מתגמדות לנוכח המציאות הקשה. לאחרים, מילים אלו רק עוזרות להתחבר ולנסות להתקרב לאלו הנמצאים בזמנים הקשים. התרחבות האזורים המצויים בסכנת הטילים ממחישה את העובדה שלמעשה ככולנו נמצאים בסירה אחת. זו המשמעות של כל ישראל ערבין זה לזה. אולם כיצד אנו מביאים לידי ביטוי את שותפות הגורל הזו? מה יכולים לעשות אלו הנמצאים מחוץ לטווח הטילים על מנת לחזק את אלו המתמודדים עם האזעקות המקפצות? מה מבקשים ומצפים תושבי עוטף עזה ואזור הנגב המערבי משאר תושבי המדינה, שכרגע יושבים בבטחה במקומותיהם?

להלן אנו מציעים מערך שיעור שנועד לאפשר שיחה על הערבות ההדדית בחברה הישראלית במטרה לעודד אפיקים של עשייה ואכפתיות. נשמח לשמוע על יוזמות והצעות שונות לעזרה לתודבי הדרום, במטרה לחזק ולו במעט, את רוחם ואת חוסנם במציאות המורכבת בימים אלו.

מטרות השיעור

1. הכרת הרקע הבסיסי לבצע "עופרת יצוקה" ברצועת עזה.
2. הבנת המשמעות של הביטוי "כל ישראל ערבין זה לזה".
3. עידוד עשייה פעילה למען תושבי הדרום

הכנה

1. צילום תקציר מהלך האירועים במבצע "עופרת יצוקה".
2. הכנת כרטיסיות הנחיה של פיקוד העורף ליושבים השונים.
3. צילום/הגדלה סיפורו של אלימלך.

מהלך השיעור

1. פתיחה: שאלו את התלמידים – מה זו "עופרת יצוקה"?

הביטוי "עופרת יצוקה" ידוע (כמעט) לכל ילד וילדה מתוך השיר של חיים נחמן ביאליק: "מורי הביא כֶּרֶךְ לִי / בֶּן-עוֹפֶרֶת יצוקה – / יודעים אתם לְכַבֵּד מִי? / לְכַבֵּד הַחֲנֻכָּה!". כמובן שכיום אנו שרים "סביבון" במקום "כרכר", אבל בימינו כמעט ולא מוצאים סביבון עופרת שנוצקו לתוך תבנית. התשובה השניה היא כמובן שמו של המבצע הצבאי כנגד ארגון החמאס ברצועת עזה, שהחל בבוקר יום שבת האחרון, 27.12.08.

שאלו את התלמידים: מה אתם יודעים על המבצע הצבאי ועל מה שמתרחש ברצועת עזה ובישובים בכל האזורים הקרובים לעזה בתוך ישראל?

למנחה: מטרת השאלה היא לחבר את התלמידים למתרחש ובכדי להשלים פערי מידע בקרב חלק מן התלמידים. התקשורת עוסקת במבצע ללא הרף, אולם לא כולם מכירים וזוכרים את השתלשלות האירועים. חשוב לשים לב לדוגמאות שתלמידים מעלים לגבי כיצד מתמודדים עם המצב כדוגמת: הטלוויזיה כל הזמן דולקת בבית, התעלמות מכוונת, דיבור נרחב על הנושא בבית/בטלפון/ברחוב וכד'. בהמשך תעזרו בדוגמאות אלו.

2. מידע: תנו מידע על המבצע הצבאי והתרחש בעקבותיו ברצועת עזה ובכל הישובים הנמצאים תחת התקפת הטילים והפצצות.

ניתן למצוא מידע רב בכל ערוצי התקשורת. מצורף בנספח תקציר מהלך האירועים שניתן להיעזר בו.

ניתן למצוא מידע תמציתי באתר ויקיפדיה: http://he.wikipedia.org/wiki/עופרת_יצוקה

מומלץ להביא גם מפה הממחישה עד להיכן יכולים להגיע טילי החמאס ואת זמן ההתרעה שפיקוד העורף מסוגל לתת לאזרחים למצוא מחסה ומגן. את המפה ניתן למצוא בהנחיות פיקוד העורף:

<http://www.oref.org.il/629-3083-he/PAKAR.aspx>

אפשרות להפעלה:

חלקו את הכיתה לחמש קבוצות לפי החלוקה של פיקוד העורף (מצורף בנספח). תנו לכל קבוצה את המידע מפיקוד העורף ובקשו מהם לתאר את החיים שלהם כבני המקום במצבים שונים:

- אחד מילדי הכיתה רוצה לעשות מסיבת ריקודים ליום ההולדת שלו. האם אפשר לארגן מסיבה בימים כאלו?
- אתם רוצים לקנות ממתקים שיהיה לכם לזמנים בהם אתם צריכים לשהות במרחב המוגן. האם אפשר לצאת לקנות?
- בביה"ס מתקיים טורניר כדורגל וכדור-יד בין הכיתות. מה יקרה עם הטורניר עכשיו?
- באמצע תכנית הטלוויזיה האהובה עליכם נשמעת הצפירה. האם תנסו להקליט אותה בוידאו?
- אתם באמצע מקלחת ולפתע נשמעת אזעקה. לא הספקתם עוד להישטף מהסבון, מה תעשו?

אפשר לחשוב על מצבים יום-יומיים נוספים או לבקש מהתלמידים לנסות לתאר את החיים במקומות השונים. ניתן לבקש מהם לתאר שגרת יום אחד.

למנחה: כיום 200,000 ילדים בגילאי בית ספר נמצאים בטווח ירי הרקטות ויתכן ומערך זה מועבר במקומות שונים בארץ. בררו עם התלמידים כיצד הם מרגישים כלפי אלו שנמצאים במציאות שונה משלהם – מסוכנת פחות או יותר מהמציאות שלהם.

3. שיחה: אמצעי התקשורת עסוקים כל היום בדיווחים שונים מהמתרחש בדרום: שידורי טלוויזיה מיוחדים, מבזקי חדשות, עמודי העיתונים מוקדשים בעיקר למבצע. באזור העימות הלימודים לא מתקיימים ונשמעות אזעקות מספר פעמים ביום, בעקבותיהן גם פיצוצים. וכל זה כמובן כאשר בשמים עוברים מטוסים ועד לאזור גדרה ניתן לשמוע את סוללות התותחים. כיצד אתם מתמודדים עם זה? מה זה גורם לכם לעשות?

התשובות יכולות להיות שונות ומגוונות: נצמד לטלוויזיה ולחדשות; מתרחק ומכבה את המכשיר; הטלוויזיה נשארת דולקת כל הזמן אבל לא נשארים צמודים אליה; דריכות למשמע קולות רמים של פיצוץ או אזעקה; נשאר צמוד למרחב המוגן...

4. דין: בתלמוד מופיע הבטוי: "כל יִשְׂרָאֵל עֲרַבִּין זֶה לָזֶה" – מה משמעות הביטוי בעבורכם?

למנחה: חשוב לשים לב שניתן להתייחס לשאלה זו משני כיוונים מרכזיים: באזור העימות ניתן לשוחח על הציפיות של התלמידים מאלו שנמצאים מחוץ לטווח הטיילים; תלמידים מחוץ לאזור העימות יתייחסו לדרכים בהם הם יכולים לתמוך ולהזדהות עם התלמידים בדרום.

5. סיפור קצר: ספרו את סיפורו של אלימלך, שברח בשנות הרעב (הסיפור הקצר מצורף בנספח לחלוקה או להגדלה ולתלייה על הלוח). נאמר על אלימלך שהוא מגדולי הדור ומפרנס גדול, אך בעת מצוקה הוא בורח מחשש שכולם יבקשו את עזרתו.

שאלו את התלמידים: מה דעתכם על אלימלך?

- למי או למה ניתן להשוות את אלימלך כיום?
- לו אלימלך היה פועל לפי הכלל של "כל ישראל ערביין זה לזה", מה היינו מצפים שיעשה?

6. המשך: כיצד אנחנו יכולים ערבים זה לזה במציאות הנוכחית?

קיימו דיון והעלו את הנקודות הבאות:

- מה אנחנו יכולים לעשות הלכה למעשה?
- האם ממשיכים להתנהג כרגיל? (כולל בילויים, מפגשים חברתיים, מסיבות וכד')
- כיצד מי שנמצא מחוץ לאזור העימות יכול לחזק את מי שנמצא בעימות וצריך לחשוש כל העת מאזעקות ופיצוצים?

אפשרות להפעלה:

קיימו דיון פומבי בכיתה סביב הסוגייה: האם צריך להמשיך ולצאת לבילויים בזמן שחלק מהמדינה נמצאת במקלטים? חלקו את הכיתה לשתי קבוצות ובקשו מכל קבוצה לערוך רשימת נימוקים ארוכה ככל האפשר עבור אחת משתי הדעות:

להמשיך את החיים הרגילים בכל מקום שניתן	להימנע מבילויים בכל חלקי הארץ
<ul style="list-style-type: none"> • להשבית את כל המדינה יחליש את כולנו. • עדיף שכמה שפחות אנשים יסבלו. • לאפשר לתושבי אזור העימות לצאת מדי פעם ולהנות במקומות אחרים. אם בכל הארץ יפסיקו לחגוג, לא תהיה להם אפשרות כזו. • אפשר להפגין הזדהות בדרכים אחרות: משלוח מכתבים, חבילות, לארח משפחות ועוד. 	<ul style="list-style-type: none"> • כאות הזדהות – להעביר מסר של "אנחנו איתכם". • למנוע מצב של ניכור ויצירת כעס ומרמור בקרב מי שצריך לבלות את יומו במקלטים. • להראות שאנחנו מאוחדים במאבק. • "היום זה הם, מחר אולי זה אנחנו" – גם אנחנו היינו רוצים שיזדהו איתנו בעת מצוקה.

7. **דין מסכם:** מה אנחנו יכולים לעשות בעבור תושבי הדרום?

השאלה הזו רלוונטית למי שנמצא בתוך אזורי העימות ולכל שאר הארץ – מה היו מצפים מתלמידים ואנשים מחוץ לטווח הטילים, ואילו אחרים יכולים לחשוב על דרכי פעולה אפשריות:

- כתיבת מכתבים לרשויות וישובים קטנים. (מוסדות החינוך לא פועלים ברוב האזורים הקרובים לרצועת עזה).
- הצטרפות ליוזמות עירוניות או אזוריות. אפשר לבקש מהתלמידים לערוך חיפוש אחר אפשרויות באזור מגוריהם. פירוט של יוזמות שונות ניתן למצוא באתרים כדוגמת:

אתר NRG מקומי – אירוח וסיוע לתושבי הדרום. מי מציע מה?

<http://www.nrg.co.il/online/54/ART1/831/446.html>

אתר YNET מעורבות - הדרומיים נשארים בבית, בואו ננעים את שהותם.

<http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-3648770,00.html>

- לשוחח עם ההורים ולבדוק אפשרות של אירוח משפחה מהדרום. אפשרות אחת היא לבדוק באתר: 'ישראלים - מאמצים את תושבי הדרום בכתובת <http://www.israelim.org.il>.

8. **סיכום:** באמצע חופשת החנוכה, בתאריך ה-27.12 החל צה"ל במבצע "עופרת יצוקה" ברצועת עזה. זהו שלב נוסף בניסיון

לעצור את המתקפה הנמשכת כבר למעלה מ-7 שנים על הישובים הנמצאים בסמיכות לרצועת עזה (ישובי עוטף עזה). המבצע מופנה כנגד ארגון החמאס, שהשתלט בכוח על רצועת עזה, אך פוגע גם באזרחים רבים למרות מאמצי הצבא להימנע מפגיעה בחפים מפשע.

כתגובה, החל ארגון החמאס להשתמש בטיילים בעלי טווח גדול יותר והחל משבש את חייהם של עוד עשרות אלפי תושבים בטווחים הולכים וגדלים. מידי מספר ימים פיקוד העורף מרחיב את האזורים בהם התושבים צריכים להיערך לפגיעה אפשרית של טילי החמאס מרצועת עזה. מדובר על למעלה מ-900,000 איש הנמצאים בטווח הטילים, ולחלקם יש שניות ספורות של התראה מפני פגיעה אפשרית.

בתי הספר מושבתים. אירועים ציבוריים וחגיגות בוטלו. אנשים מסתגרים בבית, או נמנעים מלהתרחק יתר על המידה ממקום מחסה. במקום לעסוק בהכנת שיעורי בית או לשחק בחוץ, כל הזמן צריך לחשוב – להיכן לרוץ בהישמע אזעקה? בזמנים כאלו, הביטוי "כל ישראל ערבין זה לזה" הופך לבעל משמעות יותר מתמיד – בין אם זה דרך ההזדהות של כולנו עם אלו הנמצאים תחת מתקפה, ובין אם זה היכולת שלנו להושיט יד ולעזור בכל דרך אפשרית. צה"ל אחראי על ההתמודדות הצבאית. אנחנו אחראים להושיט יד ולתמוך באלו שצריכים להמשיך ולחיות ולהתגבר על המציאות המורכבת והמאיימת הזו.

מאחלים לכולנו שהשקט יחזור לשרור בקרוב ומחזקים את ידיהם של תושבי הדרום,

צוות "שיעור אחר"

תקציר מהלך האירועים: "עופרת יצוקה"

- ישראל מסיימת את פינוי רצועת עזה כל מתיישביה והחיילים שהוצבו בתוכה. 12/10/2005
-
- החמאס משתלט על רצועת עזה וגירש ממנה את אנשי הפת"ח. כתוצאה מההשתלטות סגרו ישראל ומצרים את המעברים ברצועת עזה ועקב מעשה זה הרצועה נקלעה למצור. 13/6/2007
-
- בעקבות ירי הקסאמים המתמשך, הכריזה ישראל על רצועת עזה כעל "יישבת עוינת לישראל", ובעקבות כך החלה לפגוע באספקת החשמל והדלק לרצועה ונקיטת צעדים נוספים. 19/9/2007
-
- בתיווכה של מצריים, ישראל והחמאס מגיעות להסכמה על הפסקת אש למשך חצי שנה. 18/6/2008
-
- החמאס מודיע על סיום הפסקת האש יום לפני סיומה. 18/12/2008
-
- בשבת בבוקר יוצאים מטוסי חיל האוויר הישראלי ומפציצים 170 מטרות השייכות לארגון החמאס. החמאס מדווח על 270 הרוגים ו-750 פצועים, רובם פעילי החמאס. מבצע "עופרת יצוקה" יוצא לדרך. 27/12/2008
-
- חיל האוויר תוקף והורס 40 ממנהרות תת-קרקעיות ששימשו את החמאס להעברת נשק, מזון ואנשים ממצרים לרצועת עזה. שר הביטחון מאשר הכנסת 100 משאיות ציוד הומניטארי לעזה. החמאס משגר בפעם הראשונה רקטות משופרות על אשקלון, ויכולות להגיע גם לבאר שבע, גדרה ויבנה. 28/12/2008
-
- למעלה מ-50 רקטות משוגרות על ישראל. חלקן נופלות בישובים: באר שבע, אשדוד, שער הנגב, אופקים ואשכול. שר הביטחון מבקש לגייס עוד 2,500 אנשי מילואים. בצד הישראלי יש 4 הרוגים. 30/12/2008
-
-
-

על פי הנחיות פיקוד העורף ליום רביעי, 31 בדצמבר 2008:

ירי הרקטות לעבר ישובי הדרום עשוי להימשך מספר ימים ואף להתרחב לאזורים נוספים. לפיכך, על התושבים להמשיך ולפעול לפי ההנחיות לבחירת המרחב המוגן ולפי ההנחיות להתנהגות בהישמע אזעקה, קול נפץ או "צבע אדום".

תושבי הישובים סמוכי הגדר, לרבות העיר שדרות

תושבים יקרים, לטובת ביטחונכם האישי, אתם מתבקשים להמשיך ולהישאר כמה שיותר בתוך מבנים, או בסמוך למרחבים המוגנים. חל איסור על התקהלויות והתכנסויות. לא יתקיימו לימודים, למעט בגני ילדים ממוגנים בתוך הישובים. לא ייפתחו מרכזי קניות, למעט שירותים חיוניים כדוגמת קופות חולים ומכולים. מפעלים חיוניים יכולים להמשיך ולפעול, ובמקומות העבודה בהם קיים מרחב מוגן לכל העובדים, תותר העבודה.

תושבי יתר הישובים עד לטווח 10 ק"מ

תושבים יקרים, לטובת ביטחונכם האישי, אתם מתבקשים לשהות במקומות המאפשרים כניסה למיגון בתוך 15 שניות. חל איסור על התקהלויות והתכנסויות. לא יתקיימו לימודים, למעט בגני ילדים ממוגנים בתוך הישובים. מי שלומד מחוץ לטווח ה-30 ק"מ רשאי לצאת ללימודים. רק מרכזי קניות במבנים קשיחים ייפתחו. מפעלים חיוניים יכולים להמשיך ולפעול, ובמקומות העבודה בהם קיים מרחב מוגן לכל העובדים, תותר העבודה.

תושבי הישובים שבין 10-20 ק"מ, לרבות אשקלון, נתיבות והסביבה

תושבים יקרים, לטובת ביטחונכם האישי, אתם מתבקשים להיכנס למיגון תוך 30 שניות מרגע הישמע אזעקה/קול נפץ. מותרות התקהלויות והתכנסויות עד 100 איש תחת תקרה קשיחה בלבד. בישובים אלה לא יתקיימו לימודים. מי שלומד מחוץ לטווח ה-30 ק"מ רשאי לצאת ללימודים. רק מרכזי קניות במבנים קשיחים ייפתחו. מפעלים חיוניים יכולים להמשיך ולפעול, ובמקומות העבודה בהם קיים מרחב מוגן לכל העובדים, תותר העבודה.

תושבי הישובים שבין 20-30 ק"מ, לרבות אשדוד, קריית-גת, קרית-מלאכי, אופקים, רהט והסביבה.

תושבים יקרים, לטובת ביטחונכם האישי, אתם מתבקשים להיכנס למיגון בתוך 45 שניות. מותרות התקהלויות והתכנסויות עד 300 איש תחת תקרה קשיחה בלבד. בישובים אלה לא יתקיימו לימודים. מי שלומד מחוץ לטווח ה-30 ק"מ רשאי לצאת ללימודים.

תושבי הישובים שבין 30-40 ק"מ, לרבות באר-שבע, יבנה וגדרה

בעת ירי רקטות לעבר ישובים אלה, תופעל אזעקה עולה ויורדת. תושבים יקרים, לטובת ביטחונכם האישי, אתם מתבקשים להיכנס למיגון בתוך 60 שניות מרגע הישמע אזעקה או קול נפץ. בתיאום עם משרד החינוך לא יתקיימו היום, 31 בדצמבר 2008 הלימודים בבתי הספר בעיר באר שבע ובקיבוץ חצרים. אין שינוי בשגרת החיים.

"כך אלימלך היה מגדולי
הדור ומפרנסי הדור וכשבאו
שנות רעבון אמר: עכשיו כל
ישראל מסובבין על פתחי,
זה בקופתו וזה בקופתו. עמד
וברח לו מפניהם"

(מדרש רות רבה פ"א, ד')